

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ РЕГІОНУ

***Жибак М.М., д.с.н., доцент,
ВП НУБіП України „Бережанський агротехнічний інститут”***

В умовах інтеграції в аграрній сфері найбільш ринково - адапційні можливості, як показує практика, має сектор приватних господарств населення, який утримує позитивні результати виробництва продукції незважаючи на економічні кризи. І тут в першу чергу заслуговують на увагу фермерські господарства, як одна з найбільш пристосованих до ринку форм господарювання, що з року в рік збільшує обсяги землекористування та валового виробництва відповідно.

На сільських територіях західного регіону і Тернопільської області зокрема, у перспективі найбільш прогресивним вбачається розвиток великих форм господарювання, які забезпечують суспільно необхідний рівень продуктивності праці. Проте з огляду на інституційні перетворення, що відбулися в Україні, перспективним у досліджуваному регіоні є розвиток малого підприємництва в аграрній сфері і зокрема такої його складової, як фермерські господарства.

Основним ресурсом аграрного виробництва і фермерських господарств в тому числі є земельні ресурси, стан яких відображається не тільки на ефективності процесів аграрного виробництва, а й на стані зовнішнього середовища взагалі

Загальна кількість сільськогосподарських угідь у користуванні фермерських господарств області зросла проти 2005 року на 71,1 % і склала 68,8 тис. га, з яких 97,4 % припадає на орні землі. Лише 12,2 % господарств регіону мають у своєму користуванні сільськогосподарські угіддя що перевищують 100 га в той же час по Україні даний показник становить 30,4 %.

Активізація діяльності фермерських господарств тісно пов'язана із забезпеченістю трудовими ресурсами.

Незважаючи на те, що спостерігається зменшення кількості працюючих у фермерських господарствах, в той же час випуск валової продукції за досліджуваний період з 2005 року по 2010 має в цілому тенденцію до зростання. Зокрема у досліджуваному регіоні у 2010 році фермерські господарства області виробили валової продукції на суму 132,4 млн. грн. (у порівнянних цінах 2005 року), проти 2009 року вона збільшилась на 54,8 млн. грн., або в 1,7 раза. В

основному, фермери області займаються вирощуванням зернових та технічних культур, так зокрема частка зернових у 2010 році становила 8,3 % , гречки - 18,9 %, пшениці -8,5 %, цукрових буряків - 14,5 % від їх загальних обсягів по області.

Значно меншого розвитку набуло тваринництво, яким займається незначна кількість господарств. Тваринництво вважається найбільш трудомісткою групою галузей сільського господарства. До того ж воно потребує значних капіталовкладень (приміщень для утримання худоби, обладнання та ін.). У фермерів області тваринництво поширене мало, саме через його трудомісткість і дефіцит грошових коштів.

Необхідною умовою ефективної виробничої діяльності фермерських господарств є технічне та технологічне оновлення, тобто відповідна забезпеченість сільськогосподарською технікою. Це завдання потребує вирішення насамперед на державному рівні, оскільки без цього через кілька років техніка на селі стане повністю непридатною для експлуатації. На кінець 2010 року у фермерських господарствах області налічувалось 484 трактори, 148 зернозбиральних та 34 бурякозбиральних комбайни. За рік у фермерських господарствах зменшилась наявність усіх видів техніки за винятком кормозбиральних комбайнів. Однак незважаючи на всі негаразди, фермерські господарства Тернопільщини забезпечують свою життєдіяльність за рахунок сільськогосподарського виробництва. Від реалізації сільськогосподарської продукції в 2010 році фермери регіону отримали 68,4 млн. гривень прибутку і рівень рентабельності її склав 19,8 %. Позитивними тенденціями є збільшення величини доходу від реалізації продукції та зменшення собівартості реалізованої продукції до збільшення кількості фермерських господарств, які працюють прибутково.

Головними факторами, які істотно впливають на розвиток фермерства і вибір напрямку виробничої діяльності фермерських господарств, як на сучасному етапі так і на перспективу, є забезпечення їх в необхідних розмірах земельними, трудовими, фінансовими та матеріально-технічними ресурсами. Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновки, що для ефективної роботи фермерських господарств, перш за все, потрібна всебічна державна підтримка. Негайного вирішення потребують питання з кредитуванням на вигідних умовах фермерів для забезпечення їх необхідним для виробництва сільгосппродукції. Необхідна контрольованість цінової політики при реалізації сільськогосподарської продукції.

Також безпосередній вплив на виробничий потенціал та економічну ефективність функціонування фермерських господарств мають: запровадження інноваційних технологічних проєктів, які дозволяють перейти на адаптовані системи землеробства вирощування екологічно чистої продукції; збільшення обсягів кредитування закупівлі насіння, добрив, засобів захисту сільськогосподарськими виробниками тощо. Такі фермерські господарства зможуть забезпечити достатні обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, знайти свою нішу і закріпитись на внутрішньому та зовнішньому ринках. Основою концептуального положення стратегії розвитку фермерства в Тернопільській області є необхідність формування фермерства товарного типу, що доповнюється кооперуванням по збуту і переробці сільськогосподарської продукції, постачанню фермерів засобами виробництва та наданню їм сервісних послуг. Фермерство, як рівноправна форма господарювання, повинна зайняти своє місце на ринку продовольства і сировини. Тому необхідно розробити заходи щодо розвитку фермерства, обґрунтувати основні напрями стабілізації виробництва і підвищення ефективності функціонування фермерських господарств, удосконалення фінансово-кредитної та податкової політики щодо цієї форми господарювання.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ

***Антощенко В.В., асистент*,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка***

Проблеми розвитку молочного скотарства постійно знаходяться в полі зору науковців. Визначають декілька основних причин занепаду виробничого потенціалу галузі. По-перше, зниження купівельної спроможності населення та зменшення попиту внутрішнього ринку на молоко та молочну продукцію. Упродовж 2010 року ціни на молочну продукцію зростали швидшими темпами, ніж доходи населення. Відтак, і загальнорічне споживання молока та молочних продуктів за підсумками 2010 року, було меншим. По-друге, низька ефективність

* Науковий керівник – *Олегіна В.М., д.е.н., професор*